

Protestantse
Kerk

Geloof · Hoop · Liefde

Wat is nu eigenlijk die Lutherse traditie?

Inleiding

Sinds de Calvinisten en Lutheranen samen zijn in de Protestantse Kerk in Nederland spreekt men vaker over de lutherse traditie om het accentverschil tussen die twee protestantse stromingen aan te duiden. Wat bedoelen we daarmee? Wat is de theologische achtergrond van die lutherse traditie?

LUTHERANEN ZIJN VRIJE EN BLIJE MENSEN. WAAROM IS DAT?

Aan de hand van een aantal onderwerpen willen we dat duidelijk maken, te beginnen met de begrippen die iedereen van Luther kent: de drie Sola's.

SOLA GRATIA, UIT GENADE ALLEEN

Luther ontdekte bij Bijbelstudie (Rom. 1: 17) iets dat de gelovigen in zijn tijd niet meer wisten: iedereen wordt uit genade door God aangenomen (Rom. 3: 24) en wordt daardoor een rechtvaardige, een mens wiens zonden zijn uitgewist. Dit is de blijde boodschap, dit is het Evangelie. Lutheranen geloven in een genadige God, in Gods betrokkenheid bij ieder mens, zoals die blijkt in de persoon van Jezus Christus. Luther schrijft dat uit de blijdschap en dankbaarheid die uit dit geloof voortkomen, als vanzelf de goede werken volgen.

SOLA FIDE, UIT HET GELOOF ALLEEN

Door de werking van de Heilige Geest kunnen wij geloven. Geloven is dat je ondanks alle tegenslagen vertrouwt op Gods genade, zoals Jezus Christus ons in zijn wijze van leven heeft laten zien. Het geloven in Gods belofte van genade leren we uit de verhalen in de Bijbel. Wij zijn vrij om dit te geloven of ons daartegen te verzetten en ons af te sluiten van God.

SOLA SCRIPTURA, DOOR/UIT DE SCHRIFT ALLEEN

Moet eigenlijk 'Solo Verbo' zijn, door het Woord alleen.

De Bijbel bevat Gods Woord in mensentaal. Het geloof wordt gewekt door het Woord, dat in eerste instantie te ontdekken is in de Bijbel als bron van de relatie tussen God en de mens.

Pas als het Bijbelwoord je raakt wordt het voor jou Gods Woord. Je vraagt je dan af: "Wat heeft dit woord mij op dit moment te zeggen?"

Lutheranen hebben een open visie op de Bijbel. Niet alle uitspraken hebben een even groot gewicht. Zij moeten getoetst worden aan het leven en leren van Jezus Christus. Dit geeft de Lutheraan de nodige vrijheid en het nodige houvast. Wat

Lutheranen geloven is wel vastgelegd in belijdenisgeschriften maar die zijn een samenvatting van het geloof uit de tijd waarin ze zijn geformuleerd: de interpretatie ligt niet voor eeuwig vast.

EREDIENST

De Lutheranen spreken van het vieren van de eredienst en de sacramenten. In de eredienst vieren we gezamenlijk onze relatie met God met ons hele wezen. We horen, door de lezingen uit de bijbel en de prediking, over Gods genade. In de sacramenten van het Heilig Avondmaal en de Heilige Doop wordt Gods genade zichtbaar.

De opbouw van de viering (liturgie) maakt het mogelijk om de vernieuwing van de relatie met God te beleven. Zij is ontleend aan de klassieke katholieke traditie. Muziek en zang zijn een belangrijk onderdeel van de viering, zij kunnen op een bijzondere manier het hart van de mens raken. Luther heeft gezegd: "Zingen is dubbel bidden". De functie van cantor/organist is dan ook zeer belangrijk (Kol. 3: 16).

VRIJHEID - BLIJHEID

Door Zijn dood en opstanding heeft Jezus Christus de vervreemding en onvrijheid van de mens opgeheven en een nieuwe vrijheid gegeven. In deze vrijheid mag elk mens er zijn zoals zij of hij is. Ondanks onze verantwoordelijkheid voor onze daden hoeven wij niet bang te zijn voor God. Zijn liefde heeft ons nieuw gemaakt. We hoeven niet bang te zijn voor God, we mogen vertrouwen op Zijn onvoorwaardelijke liefde.

Juist midden in het leven met alle relaties en verplichtingen mogen we deze vrijheid beleven. Deze vrijheid is het allergrootste geschenk, daar moet je toch wel vrolijk van worden! Dat Christus onze zonden op zich neemt en wij deel mogen hebben aan Zijn heil, noemde Luther "de vrolijke ruil".

VRIJ EN DIENSTBAAR TEGELIJKERTIJD

“Je bent een vrij mens en niemands knecht of onderdaan en tegelijk een dienstbaar knecht en ieders onderdaan” (Luther). Hierin staat het klip en klaar dat je als christen een vrij mens bent en uit vrije wil mag je je dienstbaar opstellen naar de ander. Deze dienstbaarheid is een uiting van die nieuwe vrije mens.

SACRAMENTEN

Een sacrament is een handeling die door Christus is ingesteld. Het is een zichtbaar teken van Gods belofte. Als bij dit aardse teken Gods Woord komt, wordt het een heilige zaak. Een sacrament blijft een geheimenis dat niet in woorden is te vatten, en dat de mens sterkt die daarin gelooft.

De lutherse traditie kent, evenals de calvinistische, twee sacramenten: de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal. De gelovige ervaart God in het water van de Doop en in het brood en de wijn van het Avondmaal.

De biecht is wel een derde belangrijke handeling door Jezus Christus ingesteld (Joh. 20: 23) maar die is niet vervat in een teken, dus noemen lutheranen het geen sacrament.

HEILIGE DOOP

Je wordt gedoopt “in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest” (Matth. 28: 19). Gods liefde voor de mens is niet afhankelijk van de doop, maar de doop is wel een teken van die liefde. Kinderdoop laat zien dat Gods ja-woord onvoorwaardelijk is en niet afhangt van goede werken of het geloof van de mens.

Door de doop word je lid van de gemeenschap van gelovigen (de Kerk), een belijdenis maakt je niet tot een ‘hoger’ lid. De doop - ook die van een ander - herinnert je aan Gods liefde voor jou en je roeping als mens tot vrijheid en dienstbaarheid.

HEILIG AVONDMAAL

In het Heilig Avondmaal is Christus te midden van ons, Hij nodigt iedereen. Niemand mag dus geweerd worden van het Heilig Avondmaal. Het is een kern-handeling van de Kerk, waarbij we Christus' leven, kruisdood en opstanding als poort ten leven mogen ervaren. Hierdoor worden wij bemoedigd en vernieuwd om onszelf te geven en met elkaar te delen, daarom vieren lutheranen regelmatig het Heilig Avondmaal.

TWEERIJKENLEER (ook wel 'TWEEREGIMENTENLEER')

In de Lutherse traditie maakt men onderscheid tussen de twee domeinen van Gods schepping, het wereldlijke en het geestelijke regiment. In het wereldlijke regiment is de overheid verantwoordelijk voor de aan haar toevertrouwde, soms weerloze mensen. Zij moet het algemeen belang dienen. De gezagsdragers zoals ouders, onderwijzers, politici en vorsten moeten moedig beslissingen nemen, want dat is hun ambt. Zij handelen in het vertrouwen dat God hun vergissingen en hun zonden vergeeft. Omdat ook het wereldse regiment een deel is van Gods schepping, moet een christen de overheid gehoorzamen voor zover dat zonder zonde kan (Hand. 5: 29). In het geestelijke regiment, waarmee de kerk bedoeld is, wordt het Evangelie verkondigd. De Kerk mag en moet de overheid bevragen in hoeverre haar wetten en maatregelen in overeenstemming zijn met Gods mildheid en rechtvaardigheid. Elke christen ervaart het spanningsveld dat ontstaat als hij of zij probeert om in overeenstemming met het geloof in onze samenleving te functioneren.

ALGEMEEN PRIESTERSCHAP VAN ALLE GELOVIGEN

De Kerk heeft als gemeenschap van gelovigen geen geestelijke stand zoals in de Rooms-Katholieke Kerk, want door de doop is iedere gelovige ook priester

(1 Petr. 2: 9). Ook het kerkelijk ambt van predikant, diaken of ouderling kan aan deze algemene waarde niets toevoegen. Iedere gelovige zou dus het ambt van prediking en het uitreiken van de sacramenten kunnen vervullen.

Alleen om ervoor te zorgen dat alles in goede orde verloopt, wordt het openbare ambt van de verkondiging en het bedienen van de sacramenten aan bepaalde mensen toevertrouwd die daarvoor zijn opgeleid en die als predikant in dat ambt bevestigd worden. Zoals het algemeen priesterschap van alle gelovigen het ambt niet mag belemmeren, mag ook het ambt de christelijke vrijheid van het algemeen priesterschap van alle gelovigen niet beperken.

Als bijvoorbeeld het niet anders mogelijk is, kan een eredienst ook zonder predikant worden gevierd; als in een vertrouwelijk gesprek iemand je vertelt van de schuld die hij of zij op zich heeft geladen en daarover berouw toont, mag je op grond van jouw algemeen priesterschap namens God de ander vergeving aanzeggen.

EVANGELISCH-LUTHERSE SYNODE (ELS) EN LUTHERSE WERELDFEDERATIE (LWF)

Binnen de Protestantse Kerk functioneert de Evangelisch-Lutherse Synode met een eigen, specifieke taak. De opdracht aan deze ELS is: "Het zorgdragen voor het bewaren en aan de gehele Protestantse Kerk dienstbaar maken van de Lutherse traditie en het geven van leiding aan het leven en werken van de Evangelisch-Lutherse gemeenten tezamen".

Dit doet zij onder andere door het ondersteunen van lutherse gemeenten en door overal vertegenwoordigd te zijn waar in de Protestantse Kerk beleid wordt ontwikkeld en vastgesteld.

Nederland telt zo'n 10.000 lutheranen; maar wereldwijd hebben de lutherse kerken om en nabij 70 miljoen leden. Relatief veel van hen wonen in Scandinavië, Duitsland en Noord-Amerika. In 1947 besloten de Lutherse kerken in de Zweedse stad Lund tot de oprichting van de LWF. Hierbij zijn kerken uit zo'n 145 landen aangesloten. Het hoofdkantoor bevindt zich in Genève.

De Protestantse Kerk is lid van de LWF. De LWF ondersteunt kerken in hun werk op allerlei gebied. Binnen de LWF staan onder andere onderwerpen als sekselijkheid en jeugd centraal. Ook de commissie voor 'World Service', die veel samenwerkt met de VN, valt onder de LWF. Elke zeven jaar wordt een algemene vergadering (assemblee) gehouden over een onderwerp dat de kerken aangaat, bijvoorbeeld in 2017 met als thema: Liberated by God's grace (bevrijd door Gods genade).

AFBEELDINGEN

- Pagina 1 Lutherroos als sluitsteen in Eisleben - St Petri-Pauli Kirche
(foto Ingeborg Kriegsman)
- Pagina 2 Ontmoeting *(foto Martje van der Heijden)*
- Pagina 4 Lutherse kerk Maastricht - bijbel en orgel vanaf de kansel
(foto Ingeborg Kriegsman)
- Pagina 6 Lutherse kerk Amersfoort - Psalmbord *(foto Ingeborg Kriegsman)*
- Pagina 8 Reliëf met duif *(foto Ingeborg Kriegsman)*
- Pagina 10 Avondmaalsgerei met Lam Gods *(foto RCE)*
- Pagina 12 Licht! *(foto Ingeborg Kriegsman)*

COLOFON

Uitgave van de Evangelisch-Lutherse Synode
December 2016

Fotoverantwoording: Ingeborg Kriegsman, Martje van der Heijden,
Collectie voor het cultureel erfgoed (RCE)

Grafische verzorging: Zwerver grafische vormgeving

Druk: Drukkerij Libertas Pascal, Utrecht

**Protestantse
Kerk**

Protestants Landelijk Dienstencentrum

Joseph Haydnlaan 2a

Postbus 8504

3503 RM Utrecht